

POGLED POMURSKE GOSPODARSKE ZBORNICE NA GOSPODARSKI RAZVOJ POMURJA V ZADNJIH 30-TIH LETIH SAMOSTOJNE SLOVENIJE (1991 -2021)

Če odmislimo trenutno Covid-19 situacijo, je danes Pomurje regija z rastočim gospodarstvom in velikim potencialom. Leži tik ob petem Evropskem transportnem koridorju, ki predstavlja eno najpomembnejših transportnih poti v Evropi. Sodobna cestna in železniška povezava Pomurje povezuje s srednjeevropskimi gospodarskimi in logističnimi središči. Dobre prometne poti nudijo priložnost za nadaljnja vlaganja v gospodarstvo. V bližini regijskega središča se nahaja še športno letališče, ki je primerno tako za poslovne namene kot za razvoj turizma. V neposredni bližini avtoceste stoji paviljon Expano, ki prispeva k prepoznavnosti celotne regije. Paviljon je primarno predstavljal Slovenijo in njeno gospodarstvo na svetovni razstavi Expo v Milanu, leta 2015.

Regija ima tako odličen geostrateški položaj, ki omogoča prehod v širši prostor srednje Evrope.

V zadnjih letih smo pričali, da se pomursko gospodarstvo spreminja in preoblikuje iz nekdanjih tradicionalnih panog v panoge, kjer se uporablja najsodobnejše in napredne tehnologije, ter se proizvaja kakovostne izdelke, s katerimi se dosega na globalnem nivoju najvišja dodana vrednost.

Razvoj regije danes oblikujejo mala, srednja in nekaj velikih podjetij v nosilnih panogah Prehrane in kmetijstva, Kovinsko predelovalni panogi, Gradbeništva in gradbenih materialov, Tekstilne industrije, Prometa, Logistike in trgovine, Farmacije, Lesne panoge, Elektro industrije ter Turizma.

Pa vedno ni bilo tako...

Leto 1991 je bilo v pomurskem gospodarstvu leto, ko so se gospodarske razmere spremenile tako rekoč čez noč. Nam najbolj poznani trgi nekdanje skupne države so se zaprli in potrebno je bilo začeti iskati nove, bolj zahtevne trge po Evropi in svetu. Že takrat pa je bil naš glavni izvozni trg Nemčija in tako je ostalo vse do danes.

Dobili smo tudi lasten denar–tolar. Razmere v prvih letih samostojnosti so bile izredno težke in zahtevne. Mnoga podjetja te nove realnosti niso preživela in so se s težavo privajala novim tržnim in globalnim zakonitostim. Nekatera so se s težavo prestrukturirala in kasneje propadla. Začela pa so nastajati mikro in mala podjetja na pogoriščih večjih podjetij, ki so kasneje prerasla v odlična, danes že v velika podjetja in svetovne multinacionalke.

Leta 1992 je bil sprejet zakon o lastninskem preoblikovanju podjetij in počasi se je začelo gospodarsko okrevanje. Leta 1995 se je začela povečevati osebna potrošnja in zaznana je bila rast tako domačih kot že tudi tujih investicij. Pomurje se je v tistem času začelo izpostavljati novim tujim vlagateljem in se začelo uspešno vključevati v projekt združene Evrope. Za to obdobje je v Pomurju značilno to, da so velika podjetja še vedno ustvarila več kot 70 odstotkov vseh prihodkov in zaposlovala več kot 70 odstotkov vseh zaposlenih. Takratna struktura po panogah je bila takšna: Industrija in rudarstvo 44 odstotkov (večinski delež sta imeli proizvodnja naftnih derivatov in proizvodnja tekstilnih izdelkov), trgovina 24 odstotkov, finančno poslovne storitve 10 odstotkov, kmetijstvo 6 odstotkov, gradbeništvo 6 odstotkov, gostinstvo in turizem pa le 1,7 odstotka.

V tem obdobju se je Pomurje pospešeno začelo prestrukturirati in prilagajati tržnemu sistemu. Med zunanji trgovinski partnericami se je močno povečeval pomen Nemčije in tudi že Avstrije.

Leta 1998 so se začela pogajanja o članstvu v EU in leto pozneje je Slovenija postala pridružena članica EU. S tem so se v letu 2000 pospešeno začela tuja vlaganja. Ta so znašala 40 mio evrov in v naslednjih letih rasla vse do številke 220 mio evrov. V tem času so nekatera večja pomurska podjetja dobila nove lastnike.

Leto 2004 je Slovenija vstopila v EU. S tem se je tudi v Pomurju močno povečal izvoz, posledično pa tudi investicije. Sledila so leta visoke gospodarske rasti. Pomursko gospodarstvo je v teh letih ustvarilo za 1,4 milijarde evrov čistih prihodkov in zaposlovalo skoraj 23 tisoč ljudi. Dodana vrednost na zaposlenega je bila 17 tisoč evrov, stopnja registrirane brezposelnosti pa 17,8 odstotka.

V Pomurju smo bili v naslednjih treh letih priča drugemu valu začetka tujih neposrednih investicij. Prevezeli smo evro in postali del evropske monetarne unije ter Schengena. V tem letu se je dosegla tudi najvišja gospodarska rast po osamosvojitvi. Dosegli smo za več kot 2,1 milijarde evrov čistih prihodkov, ugotovljen je bil rekordni čisti dobiček v višini 82 milijona evrov, zaposlenih je bilo rekordnih 23 tisoč. Dodana vrednost na zaposlenega se je povečala na 23 tisoč evrov. Pomurje je dobilo tudi avtocestno povezavo. V drugi polovici odličnega leta 2008, nas je dosegel krizni val. Kriza je prinesla zmanjšanje povpraševanja po izvozu. Raven prihodkov je ostala na 2,3 milijarde evrov, čisti dobiček pa je upadel na 12,5 milijona evrov.

Naslednje leto je val krize udaril še močneje. Raven čistih prihodkov se je znižala na 1,8 milijarde in podjetja so imela za skoraj 21 milijona evrov čiste izgube. Kriza je razkrila vse slabosti prestrukturiranja velikih sistemov in v stečaj sta šli največji pomurski podjetji Mura in Pomurka.

To leto smo dobili tudi tako imenovani »Zakon za Pomurje«, ki nam je v naslednjih letih omogočil nove investicije v gospodarstvu, predvsem v novo tehnološko opremo in s tem konkurenčnost naših podjetij na zahtevnih evropskih in svetovnih trgih. V tem letu se je zelo znižalo število zaposlenih, posledično se je povečala stopnja brezposelnosti na več kot 20%. Izvoz se je zmanjšal, tako je domači trg predstavljal več kot 77 odstotkov vse prodaje. Naslednji dve leti je bil trend identičen.

Leta 2012 pa so se začeli kazati prvi znaki okrevanja in stabilizacije. Skupni čisti prihodki so se spet povečali na 2,2 milijarde evrov in čisti dobiček je bil spet na pozitivni ravni. Začelo se je gospodarsko okrevanje, ki je bilo vidno predvsem v rasti izvoza in rasti neto dodane vrednosti na zaposlenega, ki je znašala dobrih 28 tisoč evrov.

Leta, ki so sledila so bila leta rasti in povečevanja izvoza, dodane vrednosti ter čistega dobička. V letu 2018 je pomursko gospodarstvo doseglo skoraj 3 milijarde čistih prihodkov in za skoraj 100 milijonov evrov čistega dobička. Dodana vrednost na zaposlenega se je povečala na 35 tisoč evrov. Izvoz je znašal več kot 1 milijardo evrov, kar je pomenilo že 40 odstotkov vseh prihodkov. Največji zunanji trgovinski partnerici sta ostali Nemčija in Avstrija, ki skupaj dosegata več kot 50 odstotkov celotnega izvoza. V letu 2019 se je ta trend rasti nadaljeval in pomursko gospodarstvo je doseglo nov mejnik, to je več kot 3 milijarde čistih prihodkov iz prodaje in več kot 1 milijon nočitev turistov. Struktura gospodarstva je takšna, da predstavljajo velika podjetja le še 38 odstotkov vseh prihodkov in le 22 odstotkov vseh zaposlenih. Najmočnejši segment v gospodarski strukturi predstavljajo mala in srednja podjetja, na katera pade več kot polovica vseh čistih prihodkov, vseh zaposlenih ter celotnega čistega dobička.

Rezultate Pomurskega gospodarstva v zelo zahtevnem letu 2020 je zaznamovala svetovna Covid-19 epidemija, zato so ti nekoliko pod napovedanimi trendi zadnjih let. Zagotovo pa so boljši od pričakovanih in ne za vse enako slabi ali dobri. To nakazuje na stabilnost pomurskega gospodarstva in dobre obete v prihodnje.

Trenutno namreč pomursko gospodarstvo napoveduje za naslednja tri leta, ob predpostavki umiritve in normalizacije epidemije Covid-19, za vsaj 200 milijonov evrov novih investicij.

V počastitev 30. obletnice samostojne Slovenije pripravil:

Robert Grah, direktor Pomurske gospodarske zbornice

Murska Sobota, junij 2021